

**Oldehove, Englumstraat 37-43
Gemeente Zuidhorn (Gr.)**

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek

Steekproefrapport 2010-02/01

*Oldehove, Englumstraat 37-43
Gemeente Zuidhorn (Gr.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
Gemeente Zuidhorn.

Steekproefrapport 2010-02/01
ISSN 1871-269X
auteur: drs. C. Tulp (senior archeoloog)
autorisatie: dr. J. Jelsma (register senior KNA
archeoloog)

De Steekproef werkt volgens KNA 3.1.

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, maart 2010

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting

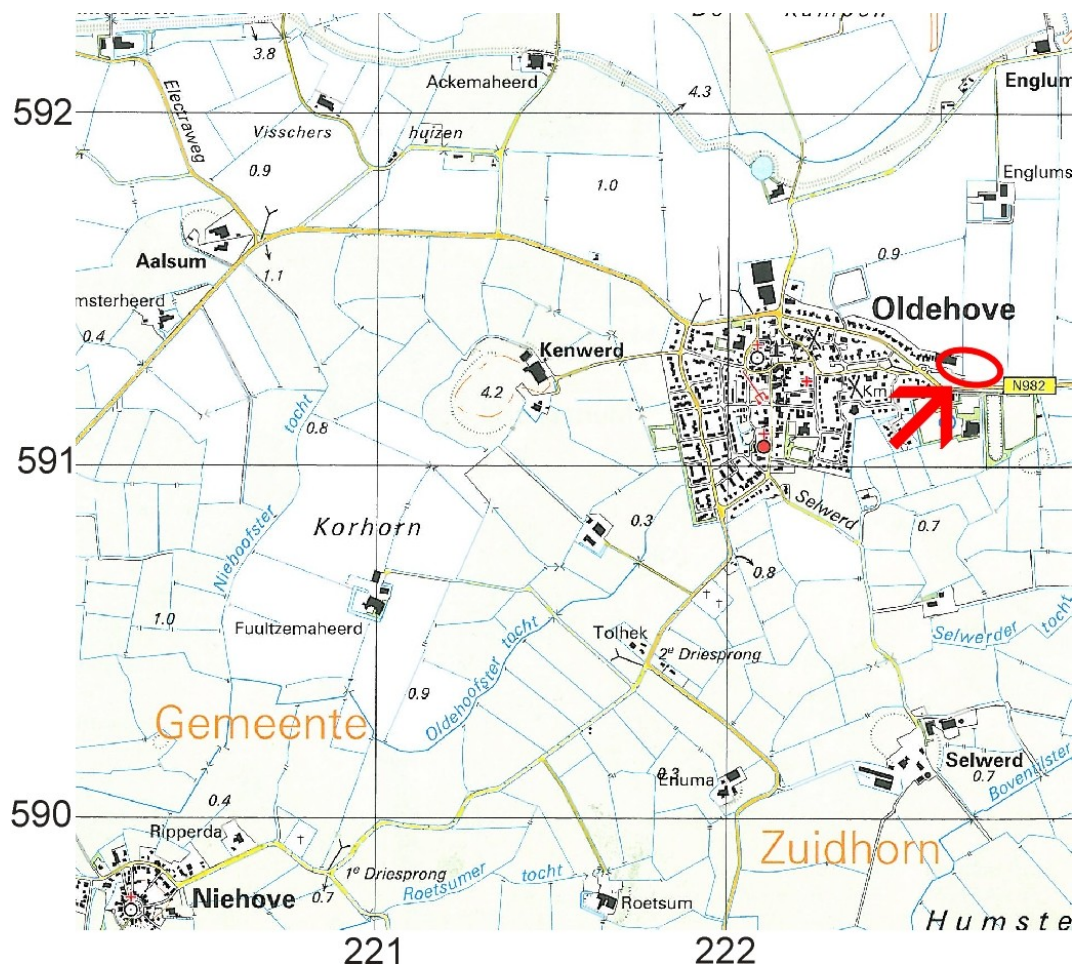
1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01).....	1
• 1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.1 LS01, LS02).....	2
2. Bureauonderzoek.....	4
• 2.1 Bronnen.....	4
• 2.2 Fysische geografie (KNA 3.1 LS04).....	5
• 2.3 Archeologie (KNA 3.1 LS04).....	5
• 2.4 Historische geografie (KNA 3.1 LS03).....	7
• 2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.1 LS05).....	10
3. Veldonderzoek.....	11
• 3.1 Plan van Aanpak veldonderzoek (KNA 3.1 VS01).....	11
• 3.2 Resultaten veldwerk (KNA 3.1 VS02, VS03).....	11
4. Conclusies en advies (KNA 3.1 VS07).....	13

Appendix I:	Archeologische periodes
Appendix II:	Kaart met bekende archeologische waarden
Appendix III:	Kaart met bekende archeologische onderzoeken
Appendix IV:	Boorbeschrijvingen volgens Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

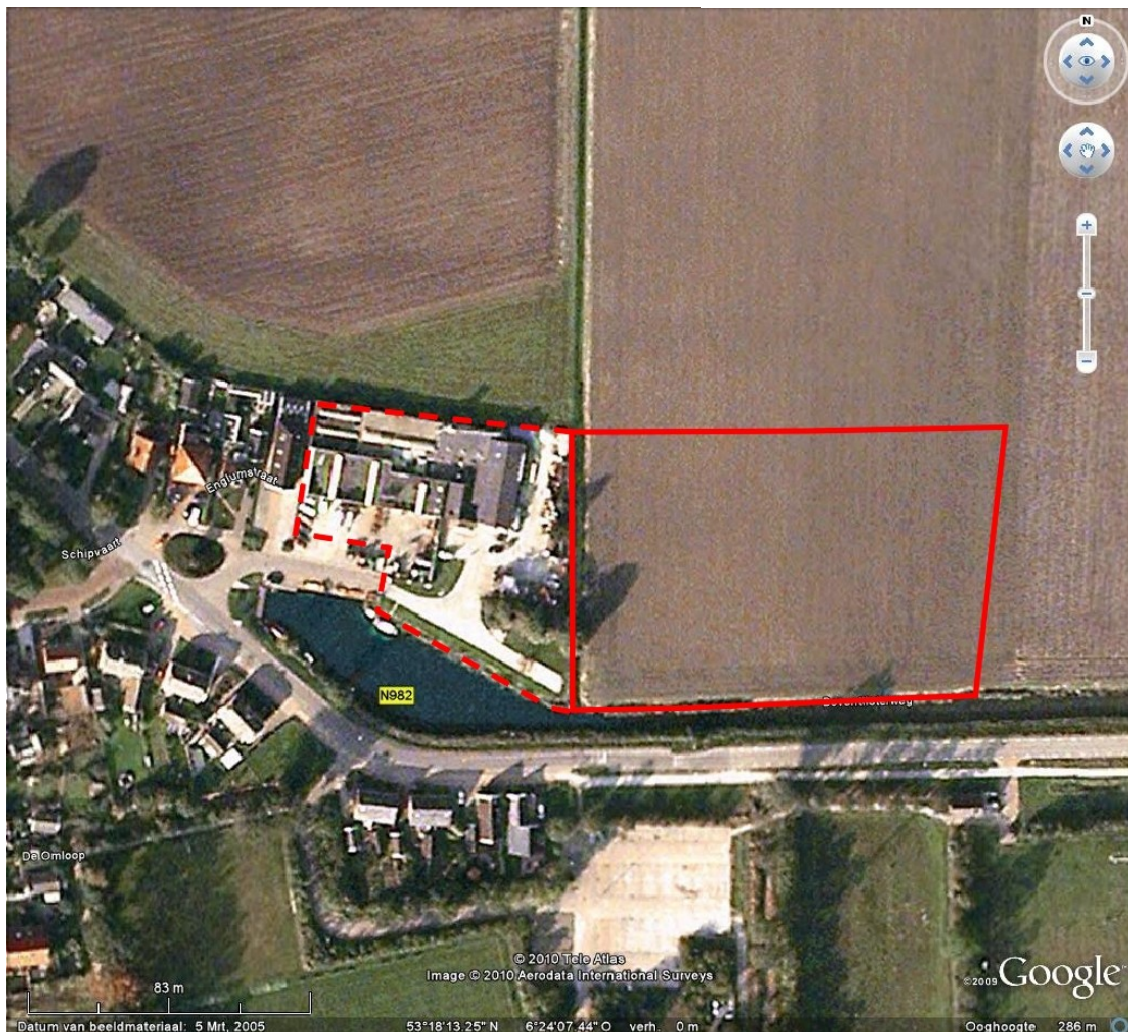
Samenvatting

Op 3 februari 2010 heeft in plangebied Englumstraat 37-43 te Oldehove, gemeente Zuidhorn, provincie Groningen, een inventariserend archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden. De aanleiding voor het onderzoek is de toekomstige uitbreiding van een bedrijventerrein. Doel van het onderzoek is vast te stellen of er in het plangebied archeologische waarden aanwezig zijn.

Het onderzoek bestaat uit een bureau- en een veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek zijn bronnen geraadpleegd op het gebied van fysische geografie, archeologie en historische geografie. Tijdens het veldonderzoek zijn tien boringen geplaatst om archeologische indicatoren op te sporen en om de gaafheid van de bodem te bepalen.

Figuur 1: Oldehove, Englumstraat 37-43: de ligging van het plangebied is met een rode ellips en pijl aangegeven. [Naar: ANWB, 2004. *Topografische Atlas Groningen 1:25 000*. ANWB bv, Den Haag. Eén vierkant op de kaart komt overeen met één vierkante kilometer.]

Figuur 2: Oldehove, Englumstraat 37-43: luchtfoto met in rood de omlijning van het plangebied. Het westelijke deel is grotendeels bebouwd. Libau adviseerde alleen het oostelijke deel te onderzoeken. Deze luchtfoto is uit 2005. Ten tijde van het onderzoek was er op het oostelijke deel reeds een loods met verhard parkeerterrein en een bedrijfswoning aanwezig. [Naar: Google Earth.]

Uit het plangebied zijn geen vondstmeldingen bekend, maar mogelijk zijn er nog resten van een zuidelijke toegangsweg naar de noordelijk gelegen borg aanwezig. In de omgeving zijn voornamelijk meldingen bekend van wierden en aardewerk vanaf de ijzertijd tot en met de nieuwe tijd. Tijdens het veldonderzoek bleek dat het bodemprofiel redelijk intact was. Er zijn geen archeologische indicatoren of cultuurlagen aangetroffen. Er zijn eveneens geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van resten van een zuidelijke toegangsweg naar de Englumstede gevonden. Het advies luidt daarom geen nader archeologisch onderzoek te laten uitvoeren. Dit advies geldt alleen voor de beide onderzochte uitbreidingslocaties.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01)

In opdracht van gemeente Zuidhorn, vertegenwoordigd door de heer P.W. de Boer, is een terrein aan de Englumstraat te Oldehove onderzocht op het voorkomen van archeologische waarden (zie Figuur 1). Het terrein is beperkt tot de locaties waar een uitbreiding van een loods is gepland en daar waar een garage zal worden gebouwd, zoals voorgeschreven door Libau (De Jong 2009). De hiermee gepaard gaande graafwerkzaamheden zullen eventueel aanwezige archeologische grondsporen verstoren. De diepte van de bodemingrepen was ten tijde van het onderzoek nog niet bekend.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek middels grondboringen. Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Het doel van het veldonderzoek is het vaststellen van de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. Hierbij wordt gekeken naar de bodemopbouw, de mate waarin deze intact is en naar het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals aardewerk, metalen voorwerpen, bouw materiaal, bewerkt vuursteen, bewerkt en verbrand bot en houtskool.

Figuur 3: Oldehove, Englumstraat 37-43: foto genomen vanaf het zuiden richting het noordwesten. Links is het westelijke deel van het plangebied te zien dat grotendeels bebouwd is. Rechts is de bestaande loods op het oostelijke deel te zien.

1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.1 LS01, LS02)

Het plangebied bevindt zich aan de noordoostzijde van Oldehove, gemeente Zuidhorn, provincie Groningen. Het ligt aan de noordzijde van de Englumstraat/Boventilsterweg en omvat de percelen met huisnummers 37 tot en met 43. Het onderzoeksgebied beslaat het oostelijke deel van het in totaal ruim 1,3 hectare grote plangebied. Dit onderzoeksgebied meet een kleine hectare en omvat de huisnummers 41 en 43. Op advies van Libau (De Jong 2009) zijn op dit oostelijke deel alleen de bouwlocaties onderzocht: de uitbreiding van een loods en de bouw van een garage bij de bestaande bedrijfswoning (Figuur 4). Ten tijde van het onderzoek was het terrein bij de loods in gebruik als grasland en de garage-locatie als tuin.

Voor een overzicht van de administratieve gegevens wordt verwezen naar Tabel 1.

Tabel 1: Oldehove, Englumstraat 37-43: administratieve gegevens van het onderzoek.

Soort Onderzoek	Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek (IVO) - verkennende fase	
Provincie	Groningen	
Gemeente	Zuidhorn	
Plaats	Oldehove	
Locatie / Projectnaam	Englumstraat 37-43	
Kaartblad	07A	
Coördinaten hoekpunten gehele plangebied	NO - 222,789/591,320 ZO - 222,790/591,243	ZW – 222,611/591,266 NW - 222,586/591,329
Status terrein (AMK-nr); ARCHIS-nrs	-	
Bevoegde overheid	Gemeente Zuidhorn	
Opdrachtgever	Gemeente Zuidhorn, vertegenwoordigd door de heer P.W. de Boer	
ARCHIS CIS-code	39273	
ISSNnr.	1871-269X	
Steekproef projectcode	2010-02/01	
Oppervlakte	gehele plangebied: ruim 1,3 hectare oostelijke deel: circa 0,9 hectare	
NAP hoogte maaiveld	circa 0,5 meter boven het NAP	
Maximale diepte onderzoek	200 cm onder het maaiveld	
Uitvoering veldwerk	3 februari 2010	
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis / E-depot / DINO-loket (boorgegevens)	

Figuur 4: Oldehove, Englumstraat 37-43: foto's van de beide onderzoekslocaties. De foto boven is genomen vanaf het zuiden richting het noordoosten. Hierop is de bedrijfswoning te zien met een kleine schuur. De onderzochte locatie ligt links van de schuur. De foto onder is genomen vanaf het zuiden richting het noorden. Links is de bestaande loods zichtbaar die naar rechts toe zal worden uitgebreid.

2. Bureauonderzoek

2.1 Bronnen

Tijdens het bureauonderzoek¹ is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. Daartoe zijn de in Tabel 2 weergegeven bronnen geraadpleegd. Aan de hand van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

Tabel 2: Oldehove, Englumstraat 37-43: gebruikte bronnen en kaarten.

<p>Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl)</p> <p>ANWB, 2004. <i>Topografische Atlas Groningen 1:25000</i>. ANWB bv, Den Haag, k.25.</p> <p>Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].</p> <p>Formsma, W.A., R.A. Luitjens-Dijkveld Stol & A. Pathuis, 1987. <i>De Ommelanden Borgen en Steenhuizen</i>. Tweede druk. Van Gorcum, Assen/Maastricht, p.307-310.</p> <p>Geomorfologische Kaart. Alterra [ARCHIS].</p> <p>http://earth.google.com</p> <p>Indicatieve Kaart Archeologisch Waarden (IKAW).</p> <p>Jong, M. de, 2009. <i>Plangebied Englumstraat 37-43 te Oldehove, Gemeente Zuidhorn. Een Archeologisch Bureauonderzoek</i>. Libau, Groningen.</p> <p>Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.1. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl).</p> <p>Miedema, M. 1990. Oost-Fivelingo 250 v.Chr. - 1850 n.Chr. Archeologische Kartering en Beschrijving van 2100 Jaar Bewoning in Noordoost-Groningen. <i>Palaeohistoria</i> 32.</p> <p>Mulder, F.J. de, e.a. (eds.). 2003. <i>De Ondergrond van Nederland</i>. Wolters-Noordhoff Groningen/Houten.</p> <p>Provinciale Planologische Dienst Groningen, 1988. <i>Hoogtelijnenkaart van de Provincie Groningen, Bijlage bij: "Ommelanden in Herinrichting"</i>, R. Bügel, Provincie Groningen, Groningen.</p> <p>Schroor, M. 2003. <i>De Atlas van Kooper: oude kaarten van de provincie Groningen</i>. Profiel Uitgeverij, Bedum.</p> <p>Snijders, F.L. 1985. <i>Fysische Geografie in de Provincie Groningen. Fysisch geografische kaart van de provincie Groningen 1:50 000</i>. Provinciale Planologische Dienst Groningen.</p> <p>Stichting voor Bodemkartering, 1973. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 7 West Groningen</i>. StiBoKa, Wageningen.</p> <p>12 Provinciën 2006/2007. <i>Atlas van Topografische Kaarten. Nederland 1955-1965</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.27.</p> <p>12 Provinciën 2008. <i>Topografische en Militaire Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden (TMK) 1864</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.15.</p> <p>12 Provinciën. 2005. <i>Luchtfoto Atlas Groningen 1:14 000</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, p.70.</p> <p>Uitgeverij Nieuwland, 2006. <i>Grote Historische Topografische Atlas ±1900-1930. Groningen 1 : 25 000</i>. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg, k.62.</p> <p>Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. <i>De Atlas van Huguenin: Militair-topografische Kaarten van Noord-Nederland 1819-1829</i>. Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam, k.15.</p> <p>Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. <i>Grote Historische Atlas van Nederland deel 2: Noord-Nederland 1851-1855, schaal 1:50 000</i>. Wolters-Noordhoff, Groningen, k.24.</p> <p>www.watwaswaar.nl</p>
--

1 Er is in 2009 door Libau een bureauonderzoek uitgevoerd. Ten behoeve van het voorliggend onderzoek is dit bureauonderzoek geactualiseerd en uitgebreid.

2.2 Fysische geografie (KNA 3.1 LS04)

Geomorfologisch gezien ligt het plangebied in een vlakte van getijafzettingen (classificatie geomorfologische kaart 2M35).

Op de fysisch-geografische kaart ligt het terrein binnen een getijafzettings-vlakte met kleinschalig reliëf (classificatie fysisch-geografische kaart Mv1, waarbij 'M' staat voor marien: vormen ontstaan door water met getijinvloed, al dan niet menselijk beïnvloed).

Volgens de bodemkaart bestaat de bodem uit een kalkarme, knippige poldervaaggrond in zavel (classificatie bodemkaart gMn53C met grondwatertrap V: gemiddeld hoogste grondwaterstand minder dan 40 centimeter en gemiddeld laagste grondwaterstand meer dan 120 centimeter onder het maaiveld).

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) zijn met name de hoger gelegen wierden in de omgeving te zien. Het plangebied bevindt zich niet op een wierde. De gebouwen binnen het plangebied vertekenen het beeld en een detail van het AHN is daarom niet in dit rapport opgenomen.

2.3 Archeologie (KNA 3.1 LS04)

Uit het plangebied zijn geen archeologische waarden bekend bij het Centraal Monumenten Archief (CMA) en het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) (zie Appendix II). Het terrein ligt circa 350 meter ten oosten van de historische kern van Oldehove [ARCHIS-nummer 15199]. In de kern is melding gedaan van een laat-middeleeuwse kerk. Deze is in 1958 door dhr. Halbertsma van de ROB (tegenwoordig RCE) opgegraven [ARCHIS-nummer 30284].

Ongeveer 350 meter ten noorden van het plangebied ligt de Englumborg uit de nieuwe tijd [ARCHIS-nummer 5413]. Ten noorden van de borg is ook aardewerk uit de periode late middeleeuwen/nieuwe tijd gevonden [ARCHIS-nummers 45662, 45663 en 415013]. Ten zuiden van Englum, een wierde met sporen en vondsten uit de ijzertijd, ligt een wierde met een borg uit dezelfde periode [ARCHIS-nummer 5418]. Een derde borg, de Heralmborg, bevindt zich bij Saaksum op een wierde uit de ijzertijd/late middeleeuwen [ARCHIS-nummer 5377]. Van de eerder genoemde, deels afgegraven, wierde van Englum is in het jaar 2000 een steilkant opgegraven door het Biologisch Archeologisch Instituut (BAI, tegenwoordig het Groninger Instituut voor Archeologie). Tevens is de terpzoom onderzocht. Hierbij is zowel aardewerk als dierlijk en menselijk bot uit de ijzertijd aangetroffen [ARCHIS-nummer 408270].

Ten zuiden van de Heralmborg ligt een huiswierde [ARCHIS-nummer 6325]. In de omgeving van het plangebied liggen nog meer (huis)wierden [ARCHIS-nummers 5372, 5373, 5376, 6323 en 6324]. Ten oosten van

Oldehove ligt een wierde met bewoning vanaf de romeinse tijd. Hier is ook laat-middeleeuws aardewerk gevonden [ARCHIS-nummers 5460, 30285, 41509 en 238250]. De wierde Kenwerd is in 1958 door Halbertsma opgegraven.

Voor meer details over de meldingen en de ligging ervan, wordt verwezen naar Tabel 3 en Appendix II.

In 2009 is door Libau een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied (De Jong 2009). Omdat het westelijke deel reeds bebouwd was, luidt het advies om een booronderzoek uit te laten voeren op het oostelijke deel [Onderzoeksnummer 37210].

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen andere onderzoeksmeldingen bekend (zie Appendix III). De aan ARCHIS gemelde onderzoeken liggen op meer dan een halve kilometer van het plangebied verwijderd. Ten noorden van de Englumstraat is langs een NAM-tracé geboord. Dit onderzoek is in 2000 door Grontmij uitgevoerd [Onderzoeksnummers 11086, 11087 en 39234]. De eerder genoemde opgraving van een deel van de wierde Englum heeft onderzoeksnummer 2564. Ten westen en zuidwesten van het plangebied heeft De Steekproef bv in 2008 de graafwerkzaamheden van een fietspad-tracé begeleid [29054 en 29056]. De Steekproef heeft ten zuidwesten van het plangebied een booronderzoek in 2003 uitgevoerd, waarbij in verband met de gaafheid van de bodem het advies werd gegeven het graven van sloten te laten begeleiden [8440]. In 2005 heeft De Steekproef een begeleiding gedaan bij graafwerkzaamheden in een wierdepakket. Hierbij zijn geen vondsten gedaan [13469]. Hier vlakbij heeft het ROB (tegenwoordig het RCE) eveneens een begeleiding uitgevoerd [21475].

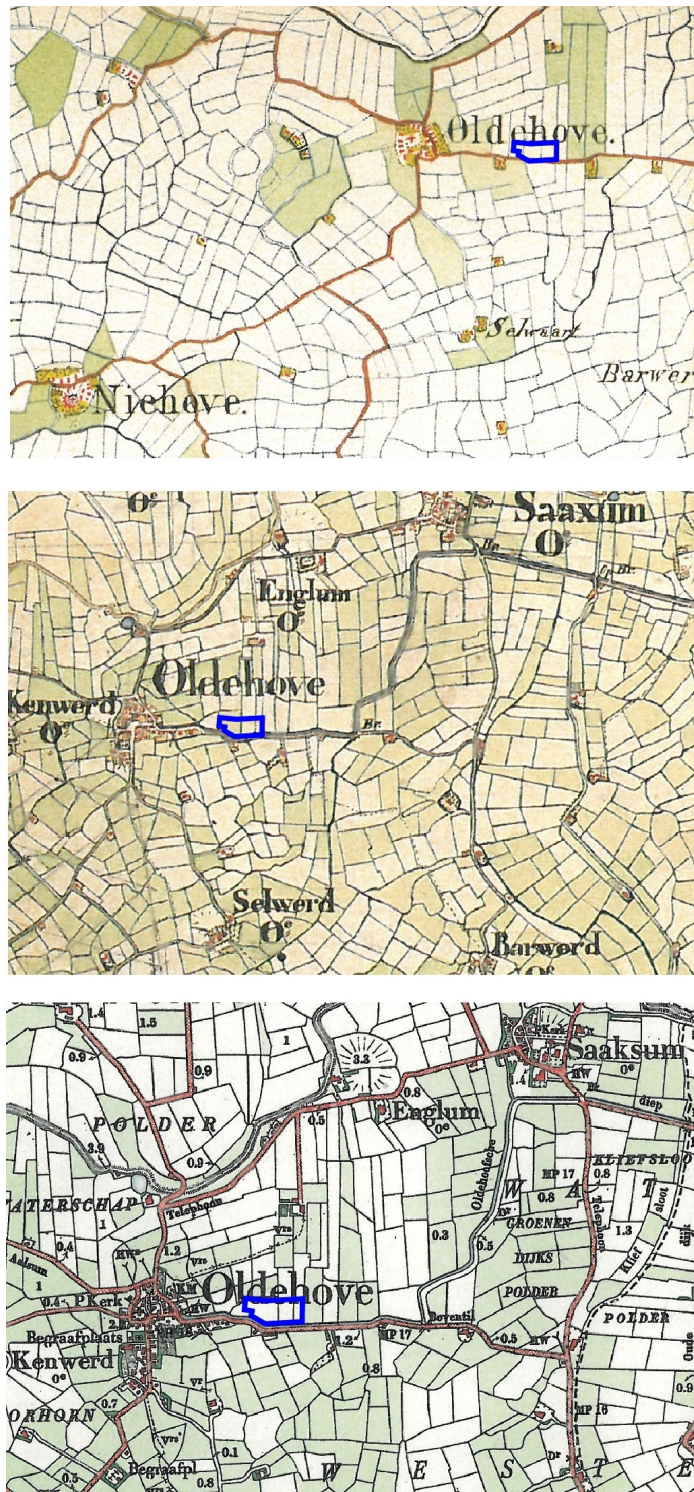
Tabel 3: Oldehove, Englumstraat 37-43: overzicht van de ARCHIS-meldingen (voor de dateringen en ligging van de waarnemingen en monumenten wordt verwezen naar Appendix I en II).

ARCHIS-nrs	RD-coördinaten	Omschrijving	Datering
CMA			
5372/07A-053	222,846/590,641	wierde	ijzertijd romeinse tijd
5373/07A-054	222,881/590,380	wierde	ijzertijd-late middeleeuwen
5374/07A-055	223,034/592,347	wierde met steilrand, scherven aardewerk; archeologisch onderzoek in 2000 door het Groninger Instituut voor Archeologie; dijk	ijzertijd-late middeleeuwen nieuwe tijd
5376/07A-057	223,804/590,892	huiswierde, scherven aardewerk	ijzertijd-nieuwe tijd
5377/07A-058	223,803/592,437	wierde, scherven aardewerk; Heralmborg	ijzertijd-late middeleeuwen 15 ^e eeuw
5413/07A-094	222,767/591,693	Englumstede	16 ^e eeuw

ARCHIS-nrs	RD-coördinaten	Omschrijving	Datering
5418-07A/099	223,050-592,129	wierde, scherven aardewerk Englumborg	ijzertijd-late middeleeuwen 17 ^e eeuws
5460-07A/047	221,327-591,197	wierde, kogels, zwaarden en urnen met as, scherven aardewerk	romeinse tijd-late middeleeuwen
6323/07A-192	223,949/590,572	huiswierde	middeleeuwen
6324/07A-193	223,911/591,137	huiswierde	middeleeuwen
6325/07A-194	223,782/592,289	huiswierde, 1 scherf aardewerk	middeleeuwen
15199/07A-223	222,148/591,302	historische kern Oldehove, ontstaan op hoge kwelderwal	late middeleeuwen-nieuwe tijd
CAA			
30284/07AZ-2	222,070/591,300	kerk, in 1958 onderzocht door Halbertsma (ROB)	late middeleeuwen
30285/07AZ-12	221,320/591,190	wierde Kenwerd, in 1958 onderzocht door Halbertsma (ROB)	late middeleeuwen
45662/07AZ-32	222,730/591,890	onderzoek 2000 door Grontmij: 2 scherven rood geglaazuurd aardewerk	late middeleeuwen-nieuwe tijd
45663/07AZ-33	223,175/592,030	onderzoek 2000 door Grontmij: baksteen, onbekend aantal scherven kogelpot; scherven aardewerk bot, 1 paalgat	late middeleeuwen A nieuwe tijd B-C onbekend
238250/07AZ-15	221,475/591,250	baksteen en scherven aardewerk	onbekend
408270/vondst- melding	223,020/592,300	archeologisch onderzoek in 2000 door het Groninger Instituut voor Archeologie: o.a. fragment vuurstenen dolk; spinklosjes, weefgewichten, menselijk bot, scherven aardewerk, maalsteen, zwaardriembeugel van brons	laat neolithicum-midden bronstijd ijzertijd-vroege middeleeuwen
411509/vondst- melding	221,404/591,284	onbekend aantal scherven aardewerk	late middeleeuwen
415013/07AZ-47	222,100/592,200	onderzoek 1999 door Grontmij: scherven aardewerk; 1 metalen slak, houtskool en dierlijk bot	middeleeuwen-nieuwe tijd onbekend

2.4 Historische geografie (KNA 3.1 LS03)

Op Figuur 5 is te zien dat het plangebied tot recentelijk niet bebouwd is geweest. Het Oldehoofse Kanaal, dat ten zuiden van het plangebied loopt, is in 1826 gegraven. Op Figuur 6 is de ten noorden van het plangebied gelegen voormalige Englumstede afgebeeld. Deze heeft zowel aan de noord- als zuidzijde een toegangsweg met houtsingels. De locatie van de voormalige zuidelijke toegangsweg is op de historische kaarten als een smal perceel te herkennen.

Figuur 5: Oldehove, Englumstraat 37-43: details van historische kaarten (verschaald en gericht naar het noorden). Boven een uitsnede uit de Hugenin-atlas met kaarten uit 1819-1829; midden een detail uit de historische atlas uit 1851-1855 en onder een detail uit de atlas met kaarten uit 1900-1930. Het plangebied is met een blauwe lijn aangegeven.

Figuur 6: Oldehove, Englumstraat 37-43: plattegrond van het borgterrein Eglumborg [naar: uit Formsma et al, 1987, p.392]. Het plangebied is met een rode lijn aangegeven. Legenda: 1 borgstee, 2 schathuis, 3 voormalig hertenkamp, 4 voormalige zuidelijke oprijlaan, 5 Oldehoofsterdiep met weg, 6 bebouwing Oldehove geprojecteerd, 7 nieuwe weg naar weg Oldehove-Saaksum, 8 weg Oldehove-Saaksum.

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.1 LS05)

Volgens de Indicatieve Kaart voor Archeologische Waarden (IKAW) geldt voor het plangebied een middelhoge trefkans voor archeologische waarden (zie Appendix II).

Vanaf de ijzertijd is het gebied rondom het plangebied Englumstraat bewoond geweest. De meldingen uit de omgeving van het plangebied betreffen voornamelijk (huis)wierden uit de ijzertijd tot en met de nieuwe tijd. Ten noorden en noordoosten van het plangebied bevinden zich drie borgen uit de nieuwe tijd. Het plangebied ligt ten zuiden van de Englumstede, die het eerst halverwege de zeventiende eeuw wordt genoemd. De borg is in de achttiende eeuw gesloopt (Formsma e.a., 1987, p.307-310). De voormalige zuidelijke toegangsweg tot de borg ligt volgens de historische kaarten in het oostelijke deel van het onderzoeksgebied. Libau verwacht in dit deel dan ook resten te kunnen aantreffen van de brede oprijlaan met houtsingels en eventueel aan de borg gerelateerde resten. Ze adviseert het booronderzoek echter te beperken tot de bouwvlakken en hier in totaal tien boringen uit te voeren.

De aanwezigheid van een wierde wordt binnen het plangebied niet verwacht, omdat het terrein niet duidelijk hoger ligt dan de omgeving. Wegens de ligging buiten de oude kern van Oldehove worden geen andere sporen of indicatoren uit de middeleeuwen/nieuwe tijd verwacht.

De archeologische lagen of vondsten zullen zich voornamelijk in of direct onder de bouwvoor bevinden.

Voorafgaand aan het veldwerk is er een KLIC-melding gedaan (nr. 10G017093). Langs de zuidelijke begrenzing van het plangebied en naar de reeds bestaande gebouwen lopen leidingen. Deze liggen echter buiten de twee te onderzoeken bouwvlakken. Mogelijk is tijdens de aanleg van de tuin bij de recentelijk gebouwde bedrijfswoning de bovengrond verstoord.

3. Veldonderzoek

3.1 Plan van Aanpak veldonderzoek (KNA 3.1 VS01)

Het veldwerk is uitgevoerd op 3 februari 2010. Voor het inventariserende booronderzoek (verkennde fase) is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van zeven centimeter in combinatie met een drie centimeter steekguts. Op deze wijze is bepaald in welke mate de bodem intact is en wat de kans is op archeologische lagen en/of grondsporen. Het totale plangebied beslaat ruim 1,3 hectare. Op advies van Libau is het booronderzoek alleen uitgevoerd op het oostelijke deel van het plangebied met een grootte van circa 0,9 hectare (De Jong 2009). Er zijn tien grondboringen geplaatst binnen de twee toekomstige bouwlocaties, namelijk de uitbreiding van de loods en de garagelocatie (eveneens op advies van Libau).

De opgeboorde grond is bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Daarnaast zijn de diepte, lithologie en kleur (m.b.v. Munsell) bepaald, alsmede alle overige bijzonderheden en archeologische indicatoren zoals houtskool, baksteen, aardewerk, etc. De diepte van de boringen varieert van 190 tot en met 200 cm onder het maaiveld. De boringen zijn verspreid over de toekomstige bouwlocaties geplaatst, namelijk drie op de garagelocatie (nummers 1 tot en met 3) en boringen 4 tot en met 10 zijn op de loodslocatie uitgevoerd (zie Figuur 7). Van alle boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS.

De hoogten van de boorlocaties zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Voor de RD-coördinaten van de afzonderlijke boorpunten wordt verwezen naar de boorstaten en boorbeschrijvingen in Appendix IV. Tijdens het veldonderzoek is het verwachtingsmodel zoals geformuleerd in paragraaf 2.5 getoetst.

3.2 Resultaten veldwerk (KNA 3.1 VS02, VS03)

Bodem

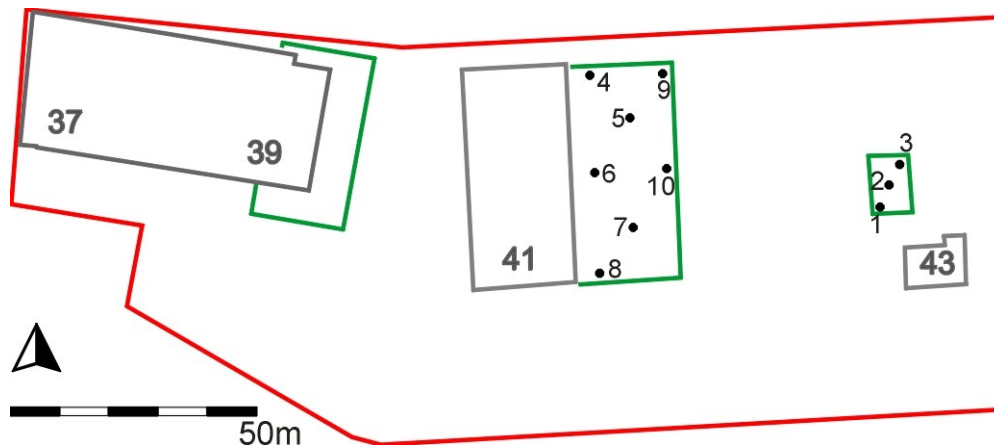
De bodem op de beide onderzoekslocaties binnen het oostelijke deel van het plangebied is redelijk intact. In de boringen 1 tot en met 3 die op de meest oostelijke locatie zijn geplaatst (zie Figuur 7) bestaat de bouwvoor uit matig zandige klei die bruingrijs van kleur is. De bouwvoor heeft een dikte van circa 25 cm en wordt gevolgd door een groengrijze, licht zandige kleilaag. In boringen 2 en 3 zijn enkele recente fragmenten baksteen in deze laag aangetroffen. Rond 50 cm diepte bestaat de bodem uit licht groengrijze, licht zandige klei, die rond 70 cm diepte zandiger wordt. In boringen 1 tot en met 3 is op een diepte van respectievelijk 70, 75 en 60 een dun, natuurlijk vegetatielaagje waargenomen in deze kleilaag. Rond 120 cm onder het maaiveld wordt de laag minder zandig en gaat circa 30 cm lager over in licht grijsblauwe

klei met zandbandjes.

Boringen 4 tot en met 10 zijn bij de loods geplaatst. De bodemopbouw is vergelijkbaar met de oostelijke locatie, behalve dat de eerder beschreven bouwvoor ontbreekt. De groengrijze, licht zandige kleilaag ligt hier aan het oppervlak en is in boringen 6, 8 en 10 verstoord. Hier zijn ook enkele fragmenten recent baksteen aangetroffen. Het vegetatielaagje is niet in alle boringen waargenomen. In boringen 6, 7 en 8 is het laagje aangetroffen op respectievelijk 70, 60 en 65 cm onder het maaiveld.

Archeologie

Er zijn tijdens het veldwerk geen archeologische indicatoren of cultuurlagen waargenomen. Ook zijn geen resten van de zuidelijke oprijlaag van de borg aangetroffen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de oostelijke locatie die werd onderzocht ook zeer klein is en niet de hele breedte van het perceel beslaat.

Figuur 7: Oldehove, Englumstraat 37-43: situatietekening met de boorlocaties. De genummerde punten geven de uitgevoerde boringen weer. De begrenzing van het plangebied is met een rode lijn aangegeven, de bestaande gebouwen met een grijze lijn en de toekomstige uitbreidingen met groene lijnen. Het onderzoeksgebied beslaat alleen het oostelijke deel van het plangebied (RD-coördinaten plangebied: NO-222,789/591,320; ZO-222,790/591,243; NW-222,586/591,329; ZW-222,611/591,266).

4. Conclusies en advies (KNA 3.1 VS07)

Het plangebied is circa 1,3 hectare groot, maar het onderzoeksgebied beslaat alleen de oostelijke 0,9 hectare van het terrein. Hierop zijn alleen de twee uitbreidingslocaties onderzocht (op Figuur 7 met groene lijnen aangegeven). Op deze locaties zijn in totaal tien boringen uitgevoerd, waardoor een hoge boordichtheid is verkregen.

Uit het plangebied zelf zijn geen vondsten bekend in de databestanden van ARCHIS van het RCE. Mogelijk bevinden er zich ter hoogte van de oostelijke uitbreidingslocatie resten van een voormalige toegangsweg met houtsingels van de noordelijker gelegen Englumstede. Verder zijn uit de omgeving enkele meldingen bekend, zoals (huis)wierden, borgen en aardewerk, die duiden op menselijke activiteiten in dit gebied gedurende de periode vanaf de ijzertijd tot en met de nieuwe tijd.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. De resultaten van het veldwerk voldoen hier deels aan. De bodem is redelijk intact. In de bovenste lagen zijn kleine fragmenten recent baksteen gevonden. Ouder materiaal of resten van cultuurlagen zijn niet aangetroffen. Eveneens zijn er geen sporen van een zuidelijke oprijlaan van de borg gevonden. Het is mogelijk dat deze zich elders op het meest oostelijke perceel heeft bevonden (het onderzochte deel beslaat alleen de garage-locatie).

Advies

Op basis van de bovenstaande resultaten concluderen wij dat de aanwezigheid van archeologische sporen binnen het plangebied niet is uit te sluiten. Hier zijn echter binnen de onderzochte uitbreidingslocaties geen aanwijzingen voor gevonden. Beperkende of beschermende maatregelen zijn voor de onderzochte locaties daarom niet wetenschappelijk te verdedigen. Archeologisch vervolgonderzoek is niet nodig. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit alleen geldt voor de onderzochte uitbreidingslocaties en niet voor de rest van het terrein. Met name op het meest oostelijke perceel dient rekening te worden gehouden met mogelijke resten van de zuidelijke toegangsweg tot de Englumstede.

Wij wijzen erop dat indien er bij de uitvoering onverhoopt toch archeologische grondsporen worden aangetroffen en/of vondsten worden gedaan, deze conform de Monumentenwet 1988 artikel 53 & 54 direct dienen te worden gemeld bij de gemeente Zuidhorn.

Appendix I

Oldehove, Englumstraat 37-43 Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP	romeinse tijd:	
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
neolithicum:		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
brons tijd:		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
brons tijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
brons tijd midden:	1.800 - 1.100 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
brons tijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
brons tijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
brons tijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden

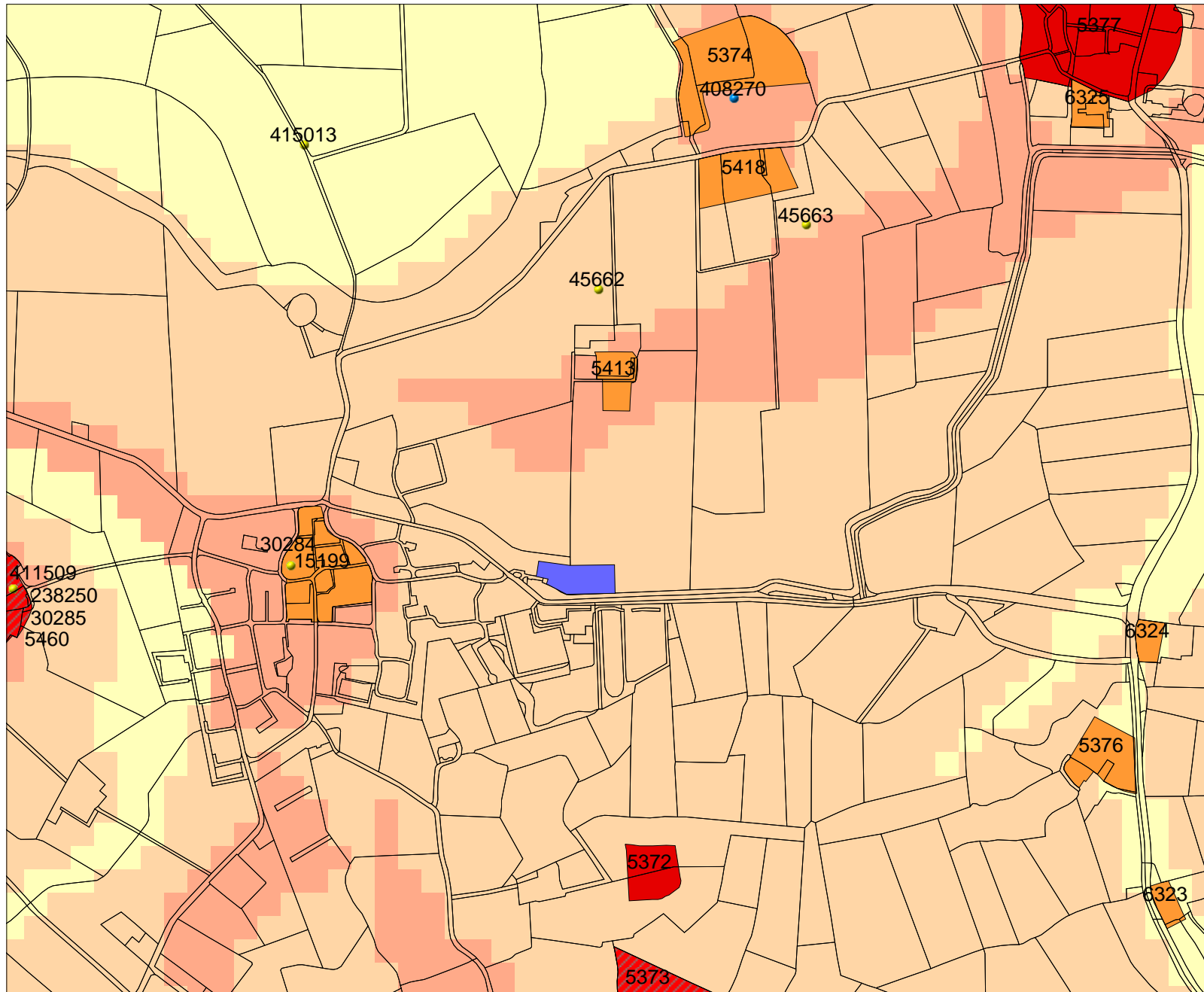
Appendix IV

Oldehove, Englumstraat 37-43
Boorbeschrijvingen volgens
Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Oldehove, Englumstraat 37-43

Appendix II: bekende en verwachte archeologische waarden.

224055 / 592501

Legenda

TOP10 ((c)TDN)

WAARNEMINGEN

VONDSMELDINGEN

MONUMENTEN

archeologische waarden
 hoge archeologische waarden
 zeer hoge archeologische waarden
 zeer hoge arch waarde, beschermd

IKAW

zeer lage trefkans
 lage trefkans
 middelhoge trefkans
 hoge trefkans
 lage trefkans (water)
 middelhoge trefkans (water)
 hoge trefkans (water)
 water
 niet gekarteerd

Plangebied

0 500 m

Archis2

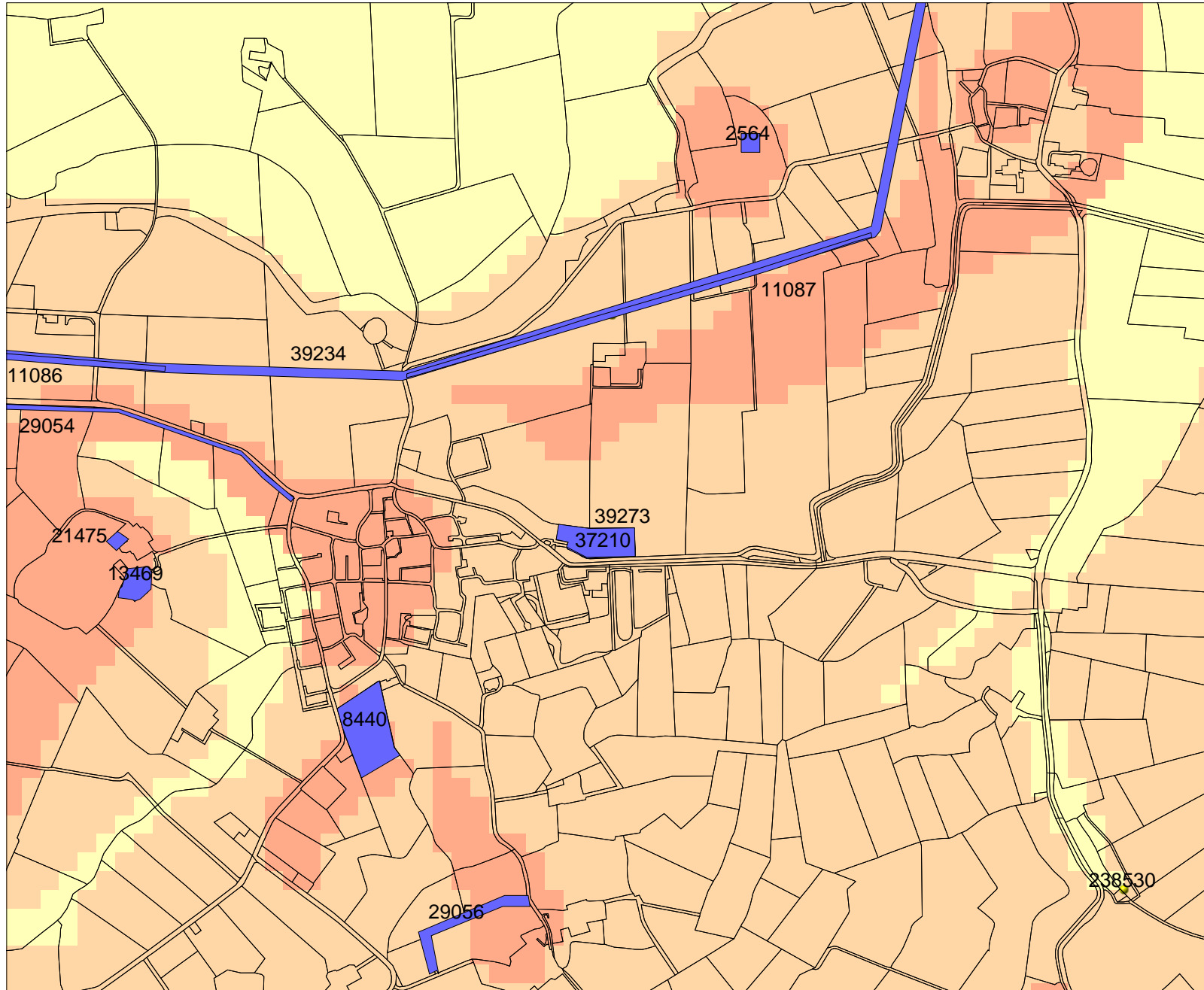
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

221462 / 590383

Oldehove, Englumstraat 37-43

Appendix III: In ARCHIS geregistreerde archeologische onderzoeksmeldingen.

224349 / 592726

221108 / 590078

Legenda

- ONDERZOEKSMELDINGEN
- TOP10 ((c)TDN)

IKAW

- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap